

საქართველოს განათლების სამინისტრო
სულხან-საბა ორბელიანის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო პედაგოგიური უნივერსიტეტი

შ რ მ მ ე ბ ი

ტომი V

თბილისი
1999

რომლებიც მოგვიანებით ვიონის მეკობრეები და თანამედროვეები
გახდნენ. ამ ბალადებში მოცემულია ძირითადად რჩევები მათსოფრე-
ბისადმი. მსგავსი ტიპისაა ასევე ლარომფუკოს მაქსიმა - აფორიზმები,
რომლებიც XIX საუკუნის ბოლოს განკუთვნილი იყო ქურდებისათვის.

მაგალითად: -Moins tu casses, moins tu payes, - moins tu
avoues moins tu es condemne- რაც უფრო ნაკლებად აღიარებ
დანაშაულს, ნაკლებად დაისჯები. ასეთი ტიპის ლიტერატურული
ნაწარმოებები ძირითადად ჰაროდიული ხასიათისაა. არგოს
ლიტერატურა ძალიან უხეში, პრიმიტიულია. მას მუდამ ხელოვნური
ხასიათი აქვს. ისეთი შთაბეჭდილება რჩება რომ, ტექსტი თარგმანია,
პირველად კი ფრანგულად იყო გააზრებული.

XIX საუკუნის შუა წლებიდან ხდებოდა არგოს ვულგარიზება,
რათა ის ხალხურ ენაში გადასულიყო, ის სთავაზობდა სასოვადობას
ორიგინალური გამოხატვის სამუალებას. ხალხური ენა სინამდვილეში
სავსეა ემოციურობით, მისი ლექსიკური მარაგი რჩება ნაკლებად
გავრცელებული, იგი მნიშვნელოვნად შეკუებულია გრძნობების გამო-
ხატვას, საიდანაც ის ღებულობს თავის ფორმას. ესენია: სილატაკე,
ამბოხი, სარკაზმი, სიმულვილი და ა.შ. სოციურთი უცნობი მწერალი
გამოდის არგოს მქადაგებლად და ვეიუება იმ წრის ენის შესახებ, სადაც
უსდებოდა ცხოვრება. ის ცდილობს აღადგინოს ქურდების ენაში
საკუთარი სიტყვები.

ჟან რიეტუს არასოდეს სძინებია ხიდის ქვეშ, მაგრამ ვერცერთი
კლონარი ვერ ღაპარაკობდა ისე, როგორც იუი. მისი სტილიზებული
მეტრეველება გამოხატავს ჰოეტის ჰათეტიკურ მდგომარეობას, სილატა-
კის გრძობას, თავის ბოღმასა და ფატალიზმს. ქურდული სამეარო და
მისი მეტრეველება უოველთვის იზიდავდა ლიტერატურის უურადლებას,
თეატრისას კი - განსაკუთრებით.

XVII საუკუნეში ისეთ ნაწარმოებებში როგორცაა „ჟარგონი
ან სახეცვლილი არგოს მეტრეველება“ ხდება ქურდული სამეაროს
აღწერა თავისი ლექსიკითა და ჟარგონით. ეს დოკუმენტური ნაწარმო-
ებებია, მეტ-ნაკლებად რომანიზებული აღწერებით, ლიტერატურის
პირველი ნიმუში, რომელიც თავის პირველ ნაბიჯს დგამს. XIX
საუკუნეში ჟან ვიდოკი ცნობილი კატორღელი-პოლიციელი, თავის
„მეპუარებში“ (1828) და განსაკუთრებით „ქურდებში“ (1837) ქურდულ
სამეაროსა და მის მეტრეველებას დეტალურად აღწერს. ესაა დაახლოებით
1500 ერთეული. ესაა არგოს რომანტიკული ლიტერატურის წყარო.
მოცემულ საუკუნეში ჩნდება მითი ბოროტმოქმედების შესახებ. მარტო
ღარჩენილი, ადამიანების სასოვადობისაგან გარიუული, ის

მ. ჯაშვი

ფრანგული არბო ლიტერატურაში და მისი ლინგვისტური დანახიამება

საიდუმლო, ჰარაზიტული და პირობითი ენა, არგო ვერ
შემდეგდა გამხდარიყო ლიტერატურული გამოხატვის საშუალება.
მსელი წარმოსადგენია არგოტული კოდით დაწერილი პოემა.

მოხეტიალეთა უოველდღიური ენა, მდებო ენის ეველაზე
დაბალი კულტურის მქონე ფორმაა. ასეთ ინდივიდთა ენას თვით
წერილობითი ფორმითაც კი არ ძალუძს ვინმეს ნააზრვის გამოხატვა
ლიტერატურულად. არგოს მცოდნე უფრო განათლებულ ადამიანს
თავისი აზრი შეუძლია გამოხატოს ლიტერატურული ენით.

არგოს არ გააჩნია საკუთარი ლიტერატურა. საიდუმლო
დოკუმენტების გარდა (წერილები, წარწერები) არგოს ენაზე არსებობს
თამაშობანი, მეტ-ნაკლებად კარვად აკებული ფხატაზიები, რომელი-
განაც ეველაზე ტიპიურია რჩევა-დარიკებანი მოხეტიალეებისადმი
უფრო სძირად ჰაროდის ფორმით.

ეველაზე მეელი და ეველაზე ცნობილი ამ ტექსტებიდან
გახლავთ ფრანსუა ვიონის ჟარგონზე შექმნილი ბალადები. ესაა 11
ბალადა, რომელიც დაწერილია კოკიარების (მათსოფრების) ჟარგონზე

ემორჩილება მხოლოდ საკუთარ ინსტიტუტებს და საკუთარი ცხოვრების წესს.

ანთროპოლოგია, კრიმინოლოგია და ლინგვისტიკა გაერთიანებულია ვერ შეძლებდა ბოლომდე მიუყვანა ეს მითი განმარტადებულია და მამაცურად, თუ არა ის ფუნქცია, რომელსაც ის ასრულებს. ესაა სოციალური და ლიტერატურული ფუნქციები. მოხეტიალე თანამედროვე გმირია, რომელითაც ცდილობენ თავდადასაყლების მოვეარული გმირის ღირებულებების გაუფასურებას. იგი გვევლინება როგორც ზე-ადამიანი, რომელითაც მკითხველი იკმაყოფილებს მეტ-ნაკლებად შეკავებულ და დამუხრუჭებულ გრძნობებს. ამრიგად, დ'არტანიანს ცვლის ვინმე მატეუარა მაქსი. ამ უკანასკნელს უპირატესობა ენიჭება თავისი მეტყველების გამო. გირო წერდა: „თავისი ფორმით არცო წარმოადგენს ლიტერატურულ ნიშანს, ერთდროულად უხეშსა და ელემენტარულს, მაგრამ საკმაოდ ეფექტურს. ეს მეტყველება არის მოქმედებისა და ხასიათის გამომახილი“. თუ რომელიმე ეგზოტიკურ რომანში მწერალი იუენებს სპეციალურ ტერმინებს, აქ პრაქტიკულად ყოველი სიტყვა, თვით ეველანე ბახალურიც კი, დებულაბს სტილისტურ დატვირთვას, რომელიც აღმატებითი ლიტერატურული ნიშანი ხდება.

არგოს მომსიბველობა, მისი შესაძლებლობები ნაკლებ მნიშვნელობას ანიჭებს ენას, ვიდრე მის ექსცენტრულ ბუნებას. ლინგვისტიკა და სოციოლოგის აზრი ამ შემთხვევაში ერთმანეთს ემთხვევა. იგი სათანადო განსომილებას სძენს მითს ბოროტმოქმედისა და მისი მეტყველების შესახებ. დღეს დიდი მნიშვნელობა ენიჭება არგოს, მის თანამედროვე ფორმას - გარეუბნის ენას, რომელიც გაერცელებულია ახალგაზრდებში. იგი შეიძლება განხილულ იქნეს, როგორც სასკოლო არგოს ერთ-ერთი ფორმა. თუკი ადრე ცოტა ლიტერატურული ნაწარმოებები იქმნებოდა არგოს ენაზე, დღეს უამრავი მაგალითი შეგვიძლია მოვიყვანოთ სხვადასხვა ლიტერატურული ნაწარმოებებიდან, სადაც დიდი რაოდენობითაა გამოყენებული არგოტული სიტყვები. ესენია: მარსელ ემეს „პარიზის ღვინო“ (1947), ანდრე ლარიუს „პოლიციელები“ (1969), მარკ ვილარის „მეფე, მისი ცოლი და პატარა პრინცი“ (1987) და სხვა. არგოს ენას იუენებენ კოლეჯის უფროსკლასელები და ამ ენაზე დაწერილ ჰიესებსაც კი დვამენ სასწავლებელში. ასეთია მაგალითად, ალენ ბადიუს ჰიესა „ფილოსოფოსი აჰმედი“. არგოს ვხვდებით ასევე სხვადასხვა კურნალ-გასეთში, როგორიცაა: ლიბერასიონ, ნუველ თბსერვატორი, მონდი, ექსპრესი ჰუენი და სხვა.

კლოდ აევეი ასეთ დეფინიციას აძლევს ამ ენას: „ესაა ამბოხის, ანდა უფრო სწორად ღრმა სოციალური განხეთქილების ლინგვისტური გამოვლინება“. სოციალური განხეთქილების მიხედვით დღეს წარმოადგენს დიდი მიგრაცია და ეკონომიკური კრიზისი. სოციალური კრიზისი კი აუცილებლად იწვევს ლინგვისტურ კრიზისს“.

ლიტერატურა

1. Goudailler Jean-Pierre. Comment tu t'achates! Paris, Maisonneuve et Larose, 1997, 186p.
2. Guiraud Pierre. L'argot, Que sais-je? Paris, PUF, 1973, 118p.
3. Hagege Claude. Pre'face d'un livre-Dictionnaire du francais contemporain des cite's. Paris, Maisonneuve et Larose, 1997, 186p.

თბილისის ი. ჭავჭავაძის სახ. დასავლურ
ენათა და კულტურათა სახელმწიფო
ინსტიტუტის რომანულ-გერმანიკული
ფილოლოგიის კათედრა

(შემოვიდა 10.03.1999)